

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายและเสนอแนะ

ความมุ่งหมาย

การวิจัยเรื่องนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐานโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนประถมศึกษา และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตดุสิตที่มีมาตรฐานโรงเรียนต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างประชากร

กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 7 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตดุสิต ปีการศึกษา 2520 จำนวน 942 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีจากสมุดประจำชั้น โดยวิธีสุ่มตัวอย่างอย่างมีระบบ (Systematic Sampling) ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เลือกสุ่มโรงเรียนละ 40 คน และชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 เลือกสุ่มโรงเรียนละ 30 คน นอกจากโรงเรียนวัดสมณานัมบริหาร ที่มีจำนวนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพียง 32 คน และโรงเรียนวัดประคองธรรมาริบัติย์ ไม่มีชั้นประถมศึกษาปีที่ 7

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบประเมินมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในการประเมินมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตดุสิต ทั้ง 14 โรงเรียน ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน วิชาภาษาไทยและวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 7 ใช้คะแนนจากการสอบวัดผลครั้งที่ 2

วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำแบบประเมินมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ไปประเมินมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตดุสิตจำนวน 14 โรงเรียนด้วยตนเอง ส่วนคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนวิชา ภาษาไทยและวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 7 ได้ลอกคะแนนของการสอบ วัดผลครั้งที่ 2 จากสมุดประจำชั้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากคะแนนมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาได้นำมาทำ T-score เพื่อให้อันดับคุณภาพ แล้วจึงมาแยกวิเคราะห์ออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนมาตรฐานโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยใช้วิธีหาค่าสหสัมพันธ์แบบจัดลำดับ (Rank Correlation) ส่วนด้านการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนที่มีมาตรฐานต่างกันนั้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในระหว่างมาตรฐานโรงเรียนที่ต่างกันได้ทำการวิเคราะห์ต่อไปว่ากลุ่มใดบ้างที่มีความแตกต่างกัน โดยใช้วิธีของ Scheffe

ผลการวิจัย

1. ความสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐานโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ประถมศึกษา

1.1 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ มีความสัมพันธ์กับมาตรฐานโรงเรียนหมวดการเรียนการสอนและหมวดความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมวิชาภาษาไทยและวิชาคณิตศาสตร์ มีความสัมพันธ์กับมาตรฐานโรงเรียนหมวดความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน

1.2 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ มีความสัมพันธ์กับมาตรฐานโรงเรียนหมวดการเรียนการสอน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร่วมวิชาภาษาไทยและวิชาคณิตศาสตร์มีความสัมพันธ์กับมาตรฐานโรงเรียนหมวดการเรียนการสอนและหมวดผลรวมทั่วไป

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนที่มีมาตรฐานต่างกัน

2.1 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนวิชาภาษาไทยและวิชาคณิตศาสตร์ในโรงเรียนที่มีมาตรฐานที่ ต่างกับโรงเรียนที่มีมาตรฐานพอใช้ และโรงเรียนที่มีมาตรฐานควรปรับปรุง

2.2 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนวิชาภาษาไทยในโรงเรียนที่มีมาตรฐานพอใช้ต่างกับโรงเรียนที่มีมาตรฐานควรปรับปรุง และผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียนวิชาคณิตศาสตร์ในโรงเรียนที่มีมาตรฐานที่ แตกต่างกับโรงเรียนที่มีมาตรฐานพอใช้และโรงเรียนที่มีมาตรฐานควรปรับปรุง

อภิปรายผลของการวิจัย

1. จากตารางที่ 1 ปรากฏว่าค่าคะแนนที่ของมาตรฐานโรงเรียนแต่ละหมวด คือ อาคารสถานที่และอุปกรณ์ การบริหารและบริการ การเรียนการสอนและความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนของแต่ละโรงเรียน ส่วนมากค่าจะไม่ค่อยใกล้เคียงกันนัก ซึ่งน่าจะดูเหมือนว่าค่าคะแนนของแต่ละหมวดไม่สอดคล้องกัน คือ หมวดหนึ่งคะแนนสูง หมวดอื่น ๆ ไม่จำเป็นต้องสูงตามไปด้วย แต่ อย่างไรก็ตามลำดับที่ของคะแนนของแต่ละหมวดมักจะใกล้เคียงกันโดยเฉพาะโรงเรียนที่มีคะแนนผลรวมทั่วไปสูงที่สุดคะแนนในหมวดอื่น ๆ ก็อยู่ในระดับสูงสุดเช่นกัน ยกเว้นหมวดความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนแต่ละคะแนนก็ไม่ต่างจากระดับสูงสุดเท่าไรนัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในหมวดนี้มีข้อกระทงที่จะประเมินน้อยคือ เพียง 5 ข้อกระทงเท่านั้น โรงเรียนที่มีคะแนนผลรวมทั่วไปต่ำสุด คะแนนในหมวดอื่น ๆ ก็อยู่ในระดับต่ำสุดด้วย จึงอาจสรุปได้ว่า ถึงแม้คะแนนของแต่ละหมวดดูเหมือนว่าจะไม่สอดคล้องกัน แต่

สำหรับโรงเรียนที่อยู่ในระดับต่างกัน ค่าของคะแนนแต่ละหมวดก็สัมพันธ์กัน ซึ่งตามความเห็นของผู้วิจัยคะแนนในหมวดการบริหารและบริการ การเรียนการสอนและความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนควรจะสอดคล้องกันมากที่สุด

2. จากตารางที่ 2 ซึ่งแสดงคุณภาพของโรงเรียนที่ได้ทำการวิจัย จะเห็นได้ว่าระดับคุณภาพเพียง 3 ระดับเท่านั้น ชาติระดับคุณภาพดีมาก ซึ่งเป็นระดับคุณภาพสูงสุดและระดับคุณภาพควรแก้ไข ซึ่งเป็นระดับต่ำสุด นอกจากนี้โรงเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับพอใช้ มีโรงเรียนที่มีคุณภาพดีเพียง 1 โรงเรียน และโรงเรียนที่มีคุณภาพควรปรับปรุงเพียง 2 โรงเรียนเท่านั้น ซึ่งในจำนวนโรงเรียนที่มีคุณภาพควรปรับปรุง 2 โรงเรียนนี้ โรงเรียนที่ไม่มีชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนที่ทำการวิจัยนี้เป็นโรงเรียนในสังกัดเดียวกัน คือ กรุงเทพมหานคร และในเขตเดียวกัน คือ เขตดุสิต ดังนั้นสภาพภูมิประเทศหรือสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ก็คล้ายคลึงกันมาก นอกจากนี้ระบบการบริหารก็ได้รับแนวทางมาจากเขตเหมือนกัน แนวทางปฏิบัติจึงคล้าย ๆ กัน หรือเป็นแนวทางเดียวกัน ในด้านอาคารสถานที่ก็คล้ายคลึงกันจึงทำให้ได้อันดับคุณภาพไม่ครบ 5 ระดับ และคะแนนที่นำมาจัดอันดับคุณภาพก็มีแนวโน้มที่ใกล้เคียงกันมาก

3. สิ่งที่น่าสนใจจากตารางที่ 3 คือ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนวิชาคณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กับวิชาภาษาไทยและวิชาคณิตศาสตร์ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ไม่ได้สูงตามคะแนนมัธยัมเลขคณิตของโรงเรียนนั้น ๆ ค่าย ยกเว้นในวิชาภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แสดงว่าการกระจายของคะแนนไม่ขึ้นอยู่กับค่ามัธยัมเลขคณิต สิ่งที่ต้องพิจารณาอีกประการหนึ่งคือ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เกือบทั้งหมดสูงกว่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนวิชาคณิตศาสตร์และสูงกว่าทุกวิชาในระดับประถมศึกษาปีที่ 7 ส่วนในแต่ละวิชาของแต่ละระดับชั้นไม่แตกต่างกันมากนัก ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะคะแนนเต็มในวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มากกว่าวิชาอื่น ๆ การกระจายของคะแนนจึงมีมากขึ้น ส่วนวิชาอื่นและระดับชั้นอื่นนักเรียนแต่ละคนทำคะแนนได้ใกล้เคียงกัน

4. คะแนนที่ (T-score) ของผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนวิชาภาษาไทย และวิชาคณิตศาสตร์ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 7 จากตารางที่ 4 ไม่สอดคล้องกันนัก โดยเฉพาะโรงเรียนที่ได้คะแนนสูงสุดและต่ำสุด ทั้ง 2 ระดับชั้นไม่ใช่โรงเรียนเดียวกัน โดยที่โรงเรียนที่ได้คะแนนมาตรฐานโรงเรียนสูงสุดและต่ำสุด จะได้คะแนนผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ไม่เป็นไปตามนี้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายในปีนี้ยังไม่เป็นการศึกษาภาคบังคับ ดังนั้นนักเรียนที่เข้าเรียนในระดับนี้ส่วนมากจะเป็นพวกที่มีความสามารถในการเรียน และมีความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจและอื่น ๆ นอกจากนั้นในบางโรงเรียนที่มีสถานที่จำกัด อาจต้องมีการสอบหรือใช้วิธีคัดเลือกตัวนักเรียนแต่บางโรงเรียนไม่มีโอกาสเลือกกรองรับไว้ทั้งหมด จึงทำให้คะแนนผลสัมฤทธิ์สูงสุดของนักเรียนในระดับนี้ไม่สอดคล้องกับคะแนนมาตรฐานโรงเรียน อย่างไรก็ตามก็ปรากฏว่า ลำดับที่ของคะแนนผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนวิชาภาษาไทยกับวิชาคณิตศาสตร์ของแต่ละโรงเรียน สอดคล้องกันเป็นส่วนมาก

5. จากตารางที่ 5 และ 6 ซึ่งแสดงค่าสหสัมพันธ์ของมาตรฐานโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน จากการวิจัยแล้วปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนวิชาคณิตศาสตร์ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 7 และผลสัมฤทธิ์รวมวิชาภาษาไทยและวิชาคณิตศาสตร์ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 มีความสัมพันธ์กับมาตรฐานโรงเรียนด้านการเรียนการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รองลงมาคือ ผลสัมฤทธิ์วิชาคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์รวมวิชาภาษาไทยและวิชาคณิตศาสตร์ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความสัมพันธ์กับมาตรฐานโรงเรียนในด้านความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนรวมวิชาภาษาไทยและวิชาคณิตศาสตร์ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ก็มีความสัมพันธ์กับมาตรฐานโรงเรียนในด้านผลรวมทั่วไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นกัน นอกจากนั้นแล้วไม่มีหลักฐานที่จะสรุปได้ว่ามีความสัมพันธ์กัน นั้นย่อมแสดงว่าสำหรับปัจจัยต่าง ๆ ในโรงเรียนแล้วสิ่งสำคัญที่สุดที่จะทำให้การศึกษาของนักเรียนสัมฤทธิ์ผล คือ การเรียนการสอนที่มีมาตรฐานในระดับสูงและมีประสิทธิภาพอันเป็นหน้าที่โดยตรงของครูผู้ทำหน้าที่สอน เป็นการสนับสนุนความคิดเห็นของสมิธที่ว่าโรงเรียนดีนั้นเพราะมีครูที่ขยันทำงานอย่างเต็มที่และรักการสอน

นักเรียนดีเพราะสิ่งแวดล้อม คือ คนไม่ใช้วัตถุสิ่งก่อสร้าง¹ และของค่าเบา วรากรูทที่ว่า คุณภาพของการศึกษาขึ้นอยู่กับคุณภาพของครูในการสอน² หรือสอดคล้องกับผลการเรียน ของสิทธิชัย รอดเคชา ที่ศึกษาพบว่าสาเหตุหนึ่งของการซ้ำชั้นของนักเรียน คือ การสอน ของครูไม่ต่อเนื่อง และปัญหาการปรับปรุงการสอนของครูให้ดีขึ้น³ และของชิมที่ได้ศึกษา ว่าระดับการศึกษาและประสบการณ์การสอนของครูจะมีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการ เรียน ของนักเรียน⁴ จึงน่าจะสรุปได้ว่าการเรียนการสอนเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการ เรียนของนักเรียน

เนื่องจากผลการวิจัยที่ปรากฏว่าการเรียนการสอนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ของ นักเรียนวิชาคณิตศาสตร์แต่ไม่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนวิชาภาษาไทย อาจเนื่อง มาจากในการวัดผลถึงแม้จะใช้ข้อสอบเดียวกันทุกโรงเรียน แต่เมื่อได้ทำการศึกษาข้อสอบ แล้วปรากฏว่า ข้อสอบวิชาภาษาไทยนั้นมีส่วนที่เป็นแบบอัตนัยมากเช่นวิชาอ่านไทย เรียง ความ จดหมายและคัดไทย ซึ่งการให้คะแนนของผู้ตรวจข้อสอบ อาจไม่มีมาตรฐานที่แน่นอน เพราะโดยมากมักขึ้นอยู่กับความเห็นส่วนตัวของผู้ตรวจเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีเกณฑ์การตัดสิน ที่ตายตัว ส่วนวิชาคณิตศาสตร์นั้นข้อสอบเป็นแบบปรนัยทั้งหมด การกำหนดคะแนนจึงตายตัว ลงไป ดังนั้นข้อสอบจึงน่าจะเชื่อถือได้ (Reliability) และมีความเที่ยงตรง (Validity) มากกว่าและผลของคะแนนก็ควรจะเที่ยงตรงกว่าวิชาภาษาไทย

¹Kieth Smith, Readers' Digest 29 (June 1975):70.

²สำเนา วรากรูท, "โสศกทัศน์ศึกษา", หลักการศึกษาวินิจฉัยครูมัธยมตอนที่ 1 (กรุงเทพฯ : สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย, 2509) หน้า 198,

³สิทธิชัย รอดเคชา, "การศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลทางการศึกษาระหว่าง โรงเรียนประถมศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกับของเทศบาลในจังหวัดสระบุรี", หน้า ๓๕๕.

⁴Phing Chung Shim, Dissertation Abstracts, 1964, pp, 5225-

ส่วนผลการวิจัยที่ปรากฏว่ามาตรฐานโรงเรียนหมวดความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนวิชาคณิตศาสตร์ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 7 ส่วนหนึ่งก็คงเป็นเหตุผลเดียวกันกับที่กล่าวมาแล้วข้างต้นส่วนที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์รวมวิชาภาษาไทยและวิชาคณิตศาสตร์ในระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 7 นั้น ก็เนื่องมาจาก คะแนนสอนในวิชาคณิตศาสตร์และวิชาภาษาไทยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ของทุกโรงเรียนไม่แตกต่างกันมากนัก ดังเหตุผลที่กล่าวไว้แล้วในข้อ 4 ดังนั้นเมื่อรวมคะแนนของ 2 วิชาแล้ว จึงได้ผลของความสัมพัทธ์เหมือนกับวิชาคณิตศาสตร์

สำหรับเหตุผลที่ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับมาตรฐานโรงเรียนในหมวดความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนนั้นคงเป็นเพราะเมื่อใดที่โรงเรียนใดก็ตามมีความสัมพันธ์กับชุมชนมาก ย่อมหมายความว่านักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนนั้น ๆ ด้วย และชุมชนก็ย่อมให้ความสนใจและให้บริการตอบสนองแก่โรงเรียนเช่นกัน และคนส่วนหนึ่งของชุมชนนั้นก็คือ ผู้ปกครองของนักเรียนด้วย เมื่อ ผู้ปกครองสนใจในกิจการของโรงเรียน ย่อมมีผลถึงกวางมสนใจและเอาใจใส่ในกิจกรรมของนักเรียนทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการเรียนของนักเรียนซึ่งที่สมิธได้กล่าวไว้ว่าข้อมูลที่ผู้ปกครองพึงจำในการประเมินระดับดีเลวของโรงเรียน คือความรู้สึกที่ตนมีต่อโรงเรียนหรือความสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองควรให้แก่โรงเรียน¹ หรืออย่าง ที่สัมพันธ์กันได้ให้ความสำคัญของความร่วมมือและความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ถึง 10 ประการ²

6. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนจากตารางที่ 7, 9, 11 และ 13 ปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนวิชาภาษาไทยและวิชาคณิตศาสตร์ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 7 ในโรงเรียนที่มีมาตรฐานต่างกัน คือ ระดับดี ระดับพอใช้และระดับควรปรับปรุงมีความแตก

¹Kieth Smith, Readers' Digest 29(June 1975):71.

²Merle R. Swmption, School Community Relations, pp.3-13

ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, .01, .05 และ .01 ตามลำดับ และผลจากการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ของค่ามัธยฐานเลขคณิตที่แสดงในตารางที่ 8, 10 และ 14 ปรากฏว่าโรงเรียนที่มีมาตรฐานระดับดี มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเท่ากับโรงเรียนที่มีมาตรฐานระดับพอใช้ และโรงเรียนที่มีมาตรฐานระดับควรปรับปรุงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ตารางที่ 12 ที่แสดง ระบุว่าโรงเรียนที่มีมาตรฐานระดับพอใช้ มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนวิชาภาษาไทยแตกต่างกับโรงเรียนที่มีมาตรฐานระดับควรปรับปรุงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นที่น่าสังเกตโดยรวมแล้วคะแนนผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในโรงเรียนที่มีมาตรฐานระดับดีจะต่างกับคะแนนผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในโรงเรียนที่มีมาตรฐานระดับพอใช้และระดับควรปรับปรุง ซึ่งน่าจะสรุปได้ว่าโรงเรียนที่มีมาตรฐานดีเป็นปัจจัยสำคัญต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนอย่างแน่นอนและยังสนับสนุนสมมุติฐานที่ 5 ที่ว่า ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในโรงเรียนที่มีมาตรฐาน ต่างกันย่อมแตกต่างกัน ส่วนผลของการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ของค่ามัธยฐานเลขคณิตที่แสดงในตารางที่ 8, 10 และ 14 ซึ่งปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในโรงเรียนที่มีมาตรฐานระดับพอใช้แตกต่างกับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในโรงเรียนที่มีมาตรฐานระดับควรปรับปรุงอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อาจเป็นเพราะว่าจากการตรวจดูค่าของคะแนนที่ (T - score) ของโรงเรียนที่มีมาตรฐานในระดับคั่นค่อนข้างสูงและห่างจากคะแนนของโรงเรียนที่มีมาตรฐานระดับพอใช้และระดับควรปรับปรุงมากพอสมควร และผลการประเมินมาตรฐานโรงเรียนในหมวดการเรียนการสอนโรงเรียนที่มีมาตรฐานระดับดีก็มีคะแนนในหมวดนี้สูงสุดด้วย จึงปรากฏผลให้เห็นได้ชัดว่าผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในโรงเรียนที่มีมาตรฐานระดับดีแตกต่างกับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในโรงเรียนที่มีมาตรฐานพอใช้และโรงเรียนที่มีมาตรฐานควรปรับปรุง อีกประการหนึ่งโรงเรียนที่มีมาตรฐานควรปรับปรุงที่นำมาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนนี้มีค่าคะแนนที่ (T - score) เข้าใกล้ระดับมาตรฐานพอใช้ (40.56) มากโดยได้คะแนนที่ 38.20 สำหรับเหตุผลที่ในตารางที่ 12 ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ในโรงเรียนที่มีมาตรฐานระดับพอใช้แตกต่างกับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในโรงเรียนที่มีมาตรฐานระดับควรปรับปรุง ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลของตารางที่ 8, 10 และ 14 อาจเนื่องมาจากลักษณะของข้อสอบในวิชานี้ซึ่งได้กล่าวไว้แล้วในข้อ 5 ย่อหน้าที่ 1

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้

ผู้บริหารงานด้านการศึกษาระดับประถมศึกษาควรจะได้หาแนวทางที่จะทำให้โรงเรียนประถมศึกษาได้มีมาตรฐานตั้งแต่ระดับต้นขึ้นไป ทั้งนี้เพราะผลการวิจัยปรากฏว่าโรงเรียนที่มีมาตรฐานในระดับต้น จะมีผลดีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างแน่นอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้าน การเรียนการสอน ควรจะได้ศึกษาค้นคว้าวิธีการที่จะจัดสรรบุคลากรที่มีคุณภาพสูง ในทุก ๆ ด้าน มาให้ครูศึกษาแก่เด็ก และให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าแก่บุคลากรที่มีความรับผิดชอบสูงในการมุ่งให้การศึกษาแก่เด็กอย่างเต็มกำลังความสามารถ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ควรจะได้คิดแบบประเมินมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา ขึ้นใหม่อีกเพื่อเปรียบเทียบกับแบบประเมินมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาของกรมสามัญศึกษา
2. ควรจะได้ทำการวิจัยโรงเรียนประถมศึกษาให้มากโรงกว่านี้ ในสังกัดต่าง ๆ กัน เพื่อที่จะได้ระดับคุณภาพของโรงเรียนหลาย ๆ ระดับ เพื่อยืนยันผลของการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ในโรงเรียนที่มีมาตรฐานแตกต่างกันได้ดียิ่งขึ้น
3. ควรสร้างหรือนำแบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เป็นมาตรฐานไปทดสอบกับนักเรียนแทนที่จะใช้ผลการสอบวัดผลการเรียนระหว่างปีของนักเรียน ซึ่งอาจจะได้ผลการวิจัยที่เชื่อถือได้แน่นอนกว่า